

ĐỔI MỚI NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG ĐỐI VỚI QUỐC HỘI TRONG THỜI KỲ MỚI

TS TRẦN ĐÌNH THẮNG*

Đổi mới nội dung và phương thức lãnh đạo (PTLD) của Đảng đối với Quốc hội là một trong những nhiệm vụ, giải pháp hàng đầu để giữ vững và nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng cầm quyền đối với Nhà nước và xã hội; là điều kiện quan trọng nhất để tiến hành đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội và bộ máy nhà nước, đồng thời tăng cường vai trò, chức năng, nhiệm vụ quản lý, điều hành của các cơ quan nhà nước; pháp luật được tôn trọng, quyền làm chủ của nhân dân được phát huy.

80 năm qua, Đảng đã đảm nhận trọng trách lãnh đạo cách mạng Việt Nam, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại để giành và giữ vững chính quyền cách mạng, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước Việt Nam mới; đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước; xây dựng và bảo vệ Tổ quốc XHCN. Ngày nay, Đảng tiếp tục sứ mệnh lịch sử lãnh đạo thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới toàn diện, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước trong hoàn cảnh mới, đòi hỏi Đảng phải đổi mới, nâng tầm trí tuệ, năng lực lãnh đạo chính trị ngang tầm với yêu cầu, nhiệm vụ cách mạng. Để hoàn thành sứ mệnh lịch sử đó, Đảng phải tích cực tự đổi mới, chỉnh đốn; đổi mới nội dung và PTLD, tăng cường sự lãnh đạo đối với các cơ quan nhà nước và xã hội.

Trong thời kỳ mới, phát triển nền kinh tế thị trường (KTTH) đòi hỏi vai trò, chức năng, nhiệm vụ quản lý của Nhà nước đối với các quá trình kinh tế - xã hội phải được đổi mới theo hướng tăng cường quản lý nhà nước bằng hệ thống thể chế pháp lý đồng bộ thay cho phương thức quản lý bằng mệnh lệnh hành chính.

Việc đổi mới nội dung, PTLD của Đảng đối với Quốc hội đã được xác định

rõ trong các văn kiện, nghị quyết của Đảng. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội* được thông qua tại Đại hội VII (6-1991) đã chỉ rõ: "Đảng lãnh đạo xã hội bằng cương lĩnh, chiến lược, các định hướng về chính sách và chủ trương công tác, bằng công tác tuyên truyền, thuyết phục, vận động, tổ chức kiểm tra và bằng hành động gương mẫu của đảng viên. Đảng giới thiệu những đảng viên ưu tú có đủ năng lực và phẩm chất vào hoạt động

* Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng

trong các cơ quan lãnh đạo chính quyền và các đoàn thể. Đảng không làm thay công việc của các tổ chức khác trong hệ thống chính trị"¹.

Nghị quyết Hội nghị lần thứ hai Ban Chấp hành Trung ương (BCHTU) khóa VII (11-1991) nhấn mạnh nguyên tắc lãnh đạo và mối quan hệ giữa lãnh đạo chính trị và quản lý nhà nước của các cơ quan nhà nước: "Đảng là người lãnh đạo hệ thống chính trị, hoạt động theo Hiến pháp và pháp luật; Đảng lãnh đạo Nhà nước chứ không làm thay Nhà nước. Vì vậy, điều hết sức quan trọng là phải phân định rõ chức năng, nhiệm vụ, giải quyết tốt mối quan hệ giữa Đảng và Nhà nước, sao cho cả Đảng, cả Nhà nước đều làm đúng chức năng và phát huy đầy đủ vai trò của mình"².

Trong tổng thể đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Nhà nước, Đảng chỉ rõ quan điểm, nguyên tắc, PTLĐ đối với Quốc hội: "Trung ương và Bộ Chính trị thông qua Đảng đoàn Quốc hội và các đảng viên là đại biểu Quốc hội để lãnh đạo hoạt động của Quốc hội. Đảng đoàn có trách nhiệm hướng dẫn, kiểm tra, giám sát hoạt động của các đảng viên là đại biểu Quốc hội... Trong những trường hợp cần thiết, cần tổ chức quán triệt nghị quyết của Đảng trong các đảng viên là đại biểu Quốc hội trước khi đưa ra Quốc hội bàn; hoặc người đại diện của Đảng trình bày quan điểm của Trung ương với Quốc hội để Quốc hội thảo luận"³. Đảng chỉ rõ nguyên tắc đổi mới đối với Quốc hội và các cơ quan nhà nước là nhằm "phát huy mạnh mẽ vai trò và hiệu

lực của Nhà nước chứ không điều hành thay Nhà nước. Đảng và mọi đảng viên đều hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp, pháp luật và chịu trách nhiệm về các hoạt động của mình"⁴.

Điều lệ Đảng bổ sung, sửa đổi được thông qua tại Đại hội IX (4-2001) đã dành 1 chương quy định về nội dung, PTLĐ của Đảng đối với các cơ quan nhà nước và các đoàn thể chính trị - xã hội. Đó là những định hướng chính trị lớn cho việc tiếp tục đổi mới sự lãnh đạo của Đảng. Đại hội X của Đảng (4-2006) tiếp tục chỉ rõ: "Tập trung đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước. Đảng lãnh đạo Nhà nước bằng đường lối, quan điểm, các nghị quyết; lãnh đạo thể chế hóa, cụ thể hóa thành Hiến pháp, pháp luật, kế hoạch, các chương trình công tác lớn của Nhà nước; bố trí cán bộ và thường xuyên kiểm tra việc tổ chức thực hiện"⁵; đồng thời nhấn mạnh khẩn trương xây dựng, hoàn thiện hệ thống văn bản quy định cụ thể về nguyên tắc, nội dung và cơ chế Đảng lãnh đạo đối với Nhà nước trong từng lĩnh vực lập pháp, hành pháp, tư pháp và từng cấp, từng loại hình tổ chức. HNTƯ 5 khóa X (7-2007) đã nghiêm túc kiểm điểm, chỉ rõ những hạn chế: về đổi mới PTLĐ của Đảng đối với hệ thống chính trị mà trọng tâm là đối với Nhà nước còn chậm và lúng túng; "Chậm ban hành những quy định cụ thể về phương thức lãnh đạo Nhà nước"⁶. Hội nghị xác định những nhiệm vụ, giải pháp về đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với các cơ quan nhà nước; đổi mới Quốc hội: bầu cử

Quốc hội; sửa đổi, bổ sung Luật Bầu cử Quốc hội, Luật Tổ chức Quốc hội; thành lập Đảng đoàn Quốc hội trực thuộc Bộ Chính trị, đồng thời quy định quan hệ lãnh đạo, chỉ đạo của Bộ Chính trị, Ban Bí thư đối với Đảng đoàn Quốc hội, Đảng đoàn Quốc hội với các tổ chức đảng ở các cơ quan nhà nước; xác định một số nội dung cụ thể về PTLĐ đối với Quốc hội trên các hoạt động: lập pháp, giám sát, quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước.

Việc quán triệt và thực hiện tốt những quan điểm, đường lối, chủ trương của Đảng về đổi mới sự lãnh đạo đối với Nhà nước trong thời kỳ đổi mới đất nước, đã làm cho vai trò và năng lực lãnh đạo, năng lực cầm quyền của Đảng và hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước của các cơ quan nhà nước được nâng cao; bảo đảm cho Nhà nước và Quốc hội làm việc theo chế độ pháp quyền, tôn trọng và bảo đảm tính tối cao của Hiến pháp và pháp luật trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội; bảo đảm tính pháp chế XHCN, tính pháp quyền trong các mối quan hệ giữa Nhà nước với xã hội và công dân.

Điểm nổi bật của việc đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội: *Thứ nhất là*, Đảng đã ý thức đúng về sứ mệnh lịch sử, vai trò lãnh đạo của mình đối với dân tộc trong thời kỳ mới; từng bước tự đổi mới, chỉnh đốn, nâng cao năng lực lãnh đạo chính trị; bổ sung, phát triển, hoàn thiện hơn đường lối đổi mới, nhất là đường lối, chủ trương về phát triển KTTT định hướng XHCN, cải cách tổ chức và hoạt động của

bộ máy nhà nước, phát huy quyền làm chủ của nhân dân... làm cơ sở pháp lý chính trị để Quốc hội thể chế hóa, luật pháp hóa thành Hiến pháp, luật, các văn bản quy phạm pháp luật, tăng cường quản lý nhà nước đối với xã hội bằng pháp luật, đồng thời để đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội, BCHTƯ. Bộ Chính trị đã đưa ra những quan điểm chính trị, định hướng cho Quốc hội xây dựng Hiến pháp, pháp luật, luật pháp hóa mối quan hệ phân công, phối hợp của 3 cơ quan nhà nước: lập pháp, hành pháp, tư pháp trong một nhà nước thống nhất, xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN; đồng thời định hướng xây dựng các đạo luật, các chính sách lớn, các vấn đề trọng đại về quốc kế dân sinh, bảo đảm quốc phòng, an ninh, đối ngoại trong thời kỳ phát triển mới của đất nước. *Thứ hai là*, thông qua Đảng đoàn Quốc hội, phát huy vai trò của người đứng đầu các cơ quan của Quốc hội, nhất là Chủ tịch Quốc hội, chỉ đạo phối hợp với Ban cán sự Đảng của Chính phủ, người đứng đầu Nhà nước, Chính phủ, các bộ, ngành để lựa chọn, giới thiệu với Quốc hội bầu các chức vụ chủ chốt của bộ máy nhà nước, Quốc hội theo đúng quy định của pháp luật. Đồng thời, Đảng lãnh đạo, chỉ đạo phát huy vai trò của các tổ chức đảng trong việc lựa chọn, giới thiệu các đảng viên có phẩm chất và năng lực vào hoạt động trong các cơ quan của Quốc hội; lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ việc bầu cử đại biểu Quốc hội; đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của Quốc hội cho phù hợp với yêu cầu xây dựng Nhà

nước pháp quyền XHCN và phát triển đất nước trong thời kỳ mới. Thứ ba là, BCH TƯ, Bộ Chính trị đã lãnh đạo, chỉ đạo, phát huy vai trò của Đảng đoàn Quốc hội, các đảng viên là đại biểu Quốc hội để lãnh đạo Quốc hội hoàn thành tốt chức năng, nhiệm vụ trong thời kỳ mới: lãnh đạo, chỉ đạo các quá trình lập pháp, lập quy của Quốc hội quán triệt, thể hiện đầy đủ, đúng đắn tư tưởng, quan điểm, đường lối, chủ trương đổi mới của Đảng, tăng cường quản lý nhà nước đối với xã hội bằng pháp luật; thực hiện tốt hoạt động giám sát của Quốc hội, nâng cao chất lượng hoạt động chất vấn và trả lời chất vấn của cử tri đối với đại biểu Quốc hội; quyết định các vấn đề trọng đại của đất nước, giữ vững ổn định chính trị - xã hội.

Việc đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội đã thu được những kết quả quan trọng, phân định rõ chức năng, nhiệm vụ và giải quyết tốt các mối quan hệ giữa Đảng với Quốc hội. Năng lực lãnh đạo chính trị của Đảng được nâng cao, BCH TƯ, Bộ Chính trị xác định quan điểm, nguyên tắc, chủ trương, phương hướng lãnh đạo, định hướng chính trị các vấn đề lớn, đồng thời có ý kiến chỉ đạo giải quyết những vấn đề cụ thể quan trọng để Quốc hội phối hợp với Chính phủ thể chế hóa thành các văn bản pháp quy; xây dựng đề án, kế hoạch, chính sách thông qua Quốc hội và xác định các biện pháp tổ chức thực hiện theo chức năng, nhiệm vụ của Quốc hội và các cơ quan nhà nước; phát huy vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng đoàn Quốc

hội, không làm thay chức năng, nhiệm vụ của Quốc hội.

Quá trình đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội, có thể rút ra một số kinh nghiệm sau:

Một là, đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội phải nhằm tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước và xã hội; bảo đảm cho Quốc hội hoạt động đúng hướng và đạt hiệu quả cao, phát huy tốt quyền làm chủ của nhân dân thông qua Quốc hội. Đây là vấn đề có tính nguyên tắc pháp định trong mọi giai đoạn cách mạng, đặc biệt trong sự nghiệp đổi mới hiện nay. Mọi phương diện tổ chức và hoạt động của Quốc hội và các cơ quan nhà nước phải được đặt trên cơ sở không ngừng giữ vững và tăng cường sự lãnh đạo của Đảng cầm quyền; đây cũng là nguyên tắc hàng đầu bảo đảm bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước và Quốc hội. Quyền lực và hiệu quả hoạt động của Quốc hội được phát huy, thể hiện đầy đủ hơn quyền làm chủ của nhân dân theo Hiến pháp và Luật Tổ chức Quốc hội; bảo đảm nguyên tắc mọi quyền lực nhà nước đều thuộc về nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Hiện nay, các thế lực thù địch dùng nhiều thủ đoạn chống phá Đảng và Nhà nước ta, chúng tấn công vào quan điểm, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và hệ thống luật pháp của Nhà nước. Bởi vậy, việc giữ vững và tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước, Quốc hội và xã hội là vấn đề vừa có tính nguyên tắc, thường xuyên, lâu

dài, có ý nghĩa chiến lược, vừa thể hiện tính cấp bách, cấp thiết của cách mạng nước ta. Yêu cầu Đảng phải tăng cường tự đổi mới, chỉnh đốn, nâng cao năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu; có đủ trình độ, năng lực lãnh đạo, chỉ đạo thực tiễn, kiến thức về tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước, pháp luật, xây dựng được đội ngũ cán bộ, công chức, đảng viên có đủ phẩm chất, năng lực, thành thạo công tác tổ chức của Đảng, Nhà nước.

Hai là, đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội luôn được gắn chặt với đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của Quốc hội. Đây là hai vấn đề được tiến hành đồng thời, gắn bó chặt chẽ, hữu cơ, tác động biện chứng với nhau, làm cho cả Đảng và Quốc hội đều thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ và phát huy vai trò của mình; vừa bảo đảm tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với Quốc hội, đồng thời phát huy trách nhiệm, tính năng động, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước bằng pháp luật của cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất; thực hiện đầy đủ quyền làm chủ của nhân dân. Đảng phải lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng, hoàn thiện cơ chế, thể chế pháp lý, tiếp tục phân định rõ hơn nữa chức năng, nhiệm vụ và giải quyết tốt mối quan hệ giữa lãnh đạo chính trị của Đảng với việc thể chế hóa sự lãnh đạo của Đảng, tăng cường tính pháp quyền, pháp chế XHCN và thực hiện quản lý nhà nước của Quốc hội và các cơ quan nhà nước đối với xã hội. Đẩy mạnh phân cấp, đồng thời xây dựng và hoàn thiện quy chế làm việc của

BCHTU, Bộ Chính trị, Đảng đoàn Quốc hội và Quốc hội, các cơ quan của Quốc hội. BCHTU, Bộ Chính trị đưa ra những định hướng chính trị lớn, có tầm chiến lược về kinh tế, chính trị, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại; sửa đổi, bổ sung, xây dựng Hiến pháp; các luật, pháp lệnh; các vấn đề quan trọng, phức tạp của quốc gia; nội dung chủ yếu của các kỳ họp Quốc hội. Đảng đoàn Quốc hội lãnh đạo mọi hoạt động của Quốc hội theo đúng quan điểm, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, luật pháp của Nhà nước; quyết định những biện pháp nâng cao hiệu quả tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đẩy mạnh đổi mới tổ chức, hoạt động của Quốc hội theo hướng tăng cường chuyên trách, độc lập, chuyên nghiệp, hoạt động thường xuyên, coi trọng hiệu quả. Tiếp tục hoàn thiện thể chế, quy chế, phân định rõ hơn chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của từng cơ quan của Quốc hội đối với việc thực hiện các nhiệm vụ: lập pháp, giám sát, quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước, đối ngoại, tiếp dân...

Ba là, Đảng lãnh đạo chặt chẽ, tập trung, thống nhất công tác cán bộ và quản lý cán bộ trong bộ máy Quốc hội; không ngừng nâng cao chất lượng đại biểu Quốc hội là nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên. Đảng phải quyết định đường lối, chính sách cán bộ, tiêu chuẩn cán bộ chung và chỉ đạo Đảng đoàn Quốc hội cụ thể hóa cho từng chức danh cán bộ, công chức; tăng cường kiểm tra, giám sát thực hiện công tác cán bộ của các cơ quan Quốc hội

theo quy định phân cấp quản lý cán bộ. Đảng không trực tiếp làm công việc chuyên môn nghiệp vụ về công tác cán bộ mà tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo phân công, phân cấp hợp lý, phát huy vai trò, trách nhiệm của Đảng đoàn Quốc hội, các cơ quan làm công tác cán bộ, các đồng chí thủ trưởng các cơ quan Quốc hội để thực hiện công tác cán bộ theo đúng nguyên tắc, quy định của pháp luật. Đặc biệt coi trọng việc lựa chọn những cán bộ có phẩm chất, năng lực tốt giới thiệu Quốc hội bầu vào các chức vụ chủ chốt, quan trọng; lựa chọn, giới thiệu những đảng viên có trình độ, phẩm chất, năng lực tốt, có tính đảng cao chuyển sang làm việc ở Quốc hội. Đây mạnh đổi mới cơ chế, chính sách để thu hút những người ngoài Đảng có đức, có tài, tâm huyết với dân, với nước vào làm việc trong Quốc hội. Đổi mới, xây dựng, hoàn thiện quy chế quản lý, sử dụng và đãi ngộ cán bộ, công chức; tăng cường phối hợp giám sát, đánh giá cán bộ, lấy phẩm chất, năng lực, hiệu quả thực tiễn làm thước đo chủ yếu; kiên quyết thanh lọc những cán bộ yếu kém phẩm chất, năng lực, mất uy tín trước tập thể và nhân dân.

Tiếp tục đổi mới thể chế, quy chế tổ chức bầu cử đại biểu Quốc hội để xây dựng đội ngũ đại biểu có phẩm chất, năng lực tốt, xứng đáng là người đại biểu, đại diện cho ý chí, nguyện vọng của nhân dân. Coi trọng phẩm chất trí tuệ, năng lực quản lý nhà nước, tính chuyên nghiệp, công tâm, độc lập sẽ góp phần tinh giản bộ máy và số lượng đại biểu Quốc hội; tăng tỉ lệ người

ngoài Đảng, chuyên trách, các chuyên gia giỏi về luật pháp, kinh tế - xã hội. Đổi mới chủ trương, thể chế, chính sách về đề cử, ứng cử theo hướng tăng cường dân chủ, khuyến khích công dân có đủ tiêu chuẩn tự ứng cử; tăng tỉ lệ người ứng cử, đề cử so với số đại biểu cần bầu và thông tin đầy đủ, kịp thời về các ứng cử viên để nhân dân có cơ hội lựa chọn đại biểu.

Sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế về mọi phương diện càng đòi hỏi phải tiếp tục đổi mới nội dung, PTLĐ của Đảng đối với Quốc hội; xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN, quản lý xã hội bằng pháp luật và phát huy mạnh mẽ quyền làm chủ của nhân dân.

---

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*, ST, H, 1991, tr. 21

2. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ hai Ban chấp hành Trung ương khóa VII* (lưu hành nội bộ), H, 1991, tr. 26

3. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương khóa VII* (lưu hành nội bộ), H, 1992, tr. 52

4. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, CTQG, H, 1996, tr. 150

5. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr. 137-138

6. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương khóa X*, CTQG, H, 2007, tr. 109-110.